

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI 48-AS FÜGGETLENSÉGI KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, pápák és gazdasági egyetemi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
B E T E G H P A L
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adjuk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyitólár so a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kléring 10.489. szám

Magyarország gyászfátyola.

Van Magyarországon egy vérből és könnyből szőtt csodálatos fátyol, a melyet azonban közönségesen csak a „multakra vetett fátyol”-nak neveznek.

Ez a „multakra vetett fátyol” a magyar nemzet sok évszázados gyászfátyola.

Titokban ott viseli ezt a gyászfátyolt minden magyar ember a lelkében.

Azért zokognak úgy a néplelekből fakadt magyar dalok, azért „vigad sirva” a magyar.

A magyar ember legsajgóbb sebére, a magyar lélek legégetőbb fájalmára: sohasem szabad igazi gyógyírt, igazi enyhítő balzsamot rakni, mert az egyetlen legfelsőbb jóváhagyással engedélyezett és szabadalmazott gyógyító balzsam a multakra vetett fátyol...

Ha kegyetlen osztrák zsarnokság és vad északi hordák porbaktiporják a magyar szabadság vérből sarjadozott zsenge virágait — mi más orvosság volna rá: „vessünk fátyolt a multra”...

Ha a nemzet legjobbjait börtönbe csukják vagy földönfutókká teszik; ha a nemzet legnagyobb hőseit bitóra vagy vérpadra hurcolják — vajjon mi egyébbel csillapíthatnók le égő fájalmunkat: „vessünk fátyolt a multra”...

Mit nekünk Zrinyi, Frangepán és Nádasdy vértanúsága, mit nekünk a földönfutókká tett Rákóczi és Kossuth; mit nekünk a nagy „tizenhárom” kihulló vére és az aradi Golgotha? — „vessünk fátyolt a multra”... Az áruló nemzetiségek és áruló „horvát festvéreink” fölláztak ellenünk? — jogot, nemzetiségi törvényt és „fehér lapot” nekik... Vessünk fátyolt a multra...

Szent István birodalmában üldözik, gunyolják, gyalázzák a magyart? — „vessünk fátyolt” a jogra...

A magyar pénzen és magyar vérből föntartott hadseregben magyar vezényszót és magyar jelvényeket akarunk? — „vessünk fátyolt” a hadseregre...

Igéretnek fejében kvótát és ujonclétszámot emeltetnek velünk? — „vessünk fátyolt” a sérelmekre...

A szentesített törvényekkel körülbástyázott önálló vámterületről és önálló nemzeti bankról, akarva, nem akarva, le kell mondanunk? — „vessünk fátyolt” a törvényszegésre...

Vágyaink, kívánságaink, nemzeti törekvéseink vannak? — „vessünk fátyolt” a bohókákra...

Nagy volt egykor a magyar; történelmében csodás, dicső tettek vannak megörökítve; Európának három századon át védőbástyája volt? — „vessünk fátyolt a — multra.”

Visszaérkezünk tehát oda, a honnét kiindultunk:

— Vessünk fátyolt a multra.

Négy évtizeddel ezelőtt legalább még ez volt a jelszó:

Ma? Ma már ez is módosult.

A mai megalkuvásos politikai jelszó már szomorú temetési éneknek is beillik:

„— Vessünk fátyolt a multra, vessünk fátyolt a jelenre és vessünk fátyolt a — jövőre is!”

Szegény lefátyolozott, szegény fátyolba gubózott magyar nemzet!

Vajjon mikor törsz ki végre selyemgubó sirodából, vajjon mikor érkezik el végre az ébredés és újjászületés tavasza, amikor végre megunva sok százados gubós álmodat, gubós sirodából diadalmasan fog kitörni: lelkednek szabadon csapongó diadalmas turulmadara!?... (Sz. g.)

Vármegyénk közigazgatási ülése.

Búcsuzik a főispán. Kezdődik a nemzeti ellenállás.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága e havi rendes ülését tegnap délelőtt, Ugron Ákos főispán elnöke alatt tartotta meg a tagok nagyszámban részvételével.

Megható jelenettel kezdődött az ülés. Ugron Ákos főispán bejelentette, hogy lemondását még a múlt hónapban Andrassy Gyula gróf akkori belügyminiszternél beadta és főispáni állásától való felmentése, valószínűleg csak napok kérdése. Alkalmat vesz tehát magának, hogy a közigazgatási bizottság tagjaitól már ezuttal elbucsúzzék. Meleg köszönetet mond mindenkori lelkes támogatásukért. Meg van győződve, hogy ha az ország és így e székely vármegye hazafias érdekei megvédésére kerülne a sor, a bizottság egyértelműleg fog sorakozni s minden eshetőséggel szemben megtalálja a viszonyok-adta kivezető utat. Ismételtelen köszöni az iránta nyilvánult bizalmat és a bizottság további jóindulatát kéri a jövőben is.

Kisgyörgy Sándor vargasi unitárius esperes, bizottsági tag emelkedett szólásra és a bizottság tagjainak nevében, formás szép beszédet intézett a távozó főispánhoz. Teljes elismeréssel adózott Ugron Ákos iránt, aki ember és ember között

különbséget nem téve, mindenki előtt nyitva tartotta főispáni hivatalának ajtaját. Kérte, hogy ha a politikai viszonyokból kifolyólag, állását oda is hagyja, ne távozzék el körünkből. Továbbra is maradjon közügyeinknek jóakaratu vezére, szeresse e székely vármegyét, mely oly nagyon ragaszkodik ő hozzája.

Majd az egyes havi jelentéseket tárgyalták le és vették egyhangulag tudomásul.

Ezután ismét egy fontos politikai kijelentés megtételére nyílt alkalma a bizottságnak. Ugyan s Lukács László, a Khuen-Héderváry kormány pénzügyminisztere az ország összes közigazgatási bizottságaihoz leíratot intézett 237. P. M. sz. alatt.

Ebben a leíratban értesíti a bizottságot, hogy a pénzügyminiszterium vezetését átvette. A bizottságot „ismert hazafias érzületébe helyezett bizalommal” kéri, hogy hivatalos működése érvényesítésében a törvények sikeres foganatosítása körül eddig is tapasztalt oda-adó készséggel támogassa.

A közigazgatási bizottság azonban nem mutatkozott hajlandónak megadni ezt az „oda-adó, készséges támogatást”, hanem egyértelműleg elfogadta Dr Paál Árpád vármegyei főjegyzőnek a következő határozati javaslatát:

A leíratot tudomásul vesszük. Együttal azonban megállapítjuk, hogy az országos költségvetés hiánya s az országgyűlésnek e hiány idején való elnapolása miatt, az 1886. évi XXI. t.-c. 20. §-ában biztosított adó-megtágadási jog a vármegyékre nézve ujlag feléledett. Ki kell tehát jelenünk, hogy e törvényes ellenállási jog alkalmazását minden esetre tiszteletben ohajtjuk tartani, s épen a pénzügyi közigazgatás körébe vágó működésünket ama törvényes jog legkisebb sérelme nélkül kívánjuk teljesíteni.

Ezek szerint a pénzügyi törvényeknek a miniszter ur leírata által kívánt érvényesítésénél csakis a fontosabb jelzett álláspontunk értelmében tudunk kellőleg közreműködni.

A leíratot e kijelentések után levéltárra helyezzük.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottságának Székelyudvarhelyt, 1910. február 9-én tartott üléséből.

Az ülés tagjai egyhangulag, nagy lelkesedéssel fogadták a javaslatot.

A tárgysorozat többi tárgyai is mind elintéztést nyertek, kivéve az iskolák tannyelvének megállapítását melyet napirendről levettek behatódó előkészítés végett.

Az ülés a főispán lelkes elttetésével végződött.

— **Maradnak Héderváryék.** Politikai körökben beszéltek egyes esetleges Tisza, Andrassy és Kossuth kabinet tervéről. Kossuth Ferenc kijelenti, hogy arról neki semmi tudomása nem volt és mindig a leghatározottabban kifejezésre juttatta, hogy a Kossuthpárt ellenzéki állásponton van. Az elterjedt hírt légből kapottnak tekinti.

Egy kis visszapillantás.

Jóformán még benne vagyunk az új esztendőben, hiszen még egy hónap alig mult el a tizenkettőből. Tehát még mindig éppen elején vagyunk annak az esztendőnek, a melyről nem tudjuk, hogy mit hoz. Ne engedjük hát, hogy az idők fájáról tovaröpítse a mult szellője az elmúlt év sárga levelét, hanem olvassunk róla. Különösen mi, iparosok, mert nekünk azon sok olvasni valónk van. Olvassuk le róla, hogy az iparosságnak az elmúlt esztendője is épen olyan szomorú, szegény volt, mint a többi, olvassuk le róla, hogy ez az esztendő elpusztult iparunkat egy lépéssel sem vitte előbbre, mert akik a bajon hivatva voltak segíteni, a kátyuba sülyedtek szekeret felszegintézkedésekkel akarták kiemelni, s midőn az iparosság válláról terheket akartak levenni, éppen akkor raktak rá még nagyobbakat.

Olvassuk le míg más nemzetek ipara és kereskedelme virágzóbb lesz s az újévre lezárt mérleg a nemzet számára csak nyerséget mutatott, addig Magyarország ipara és kereskedelme teljesen pusztulásban van s a nemzet részére nem mutathat mást a mérleg, mint az iparos osztály rohamos elszegényedését.

Olvassuk le róla, hogy míg más országokban csak a lefolyt esztendő alatt az iparnak hirdetői: — azoka gyárművek nagyobb számban épültek fel, addig az ország iparosága itthon a mindennapi kenyeret sem tudja megkeresni.

Olvassuk le róla, hogy az iparosság alól a munkásbiztosító törvény megalkotásával, melynek súlyos terheit különösen az elmúlt évben érezte az iparosság, az utolsó gyékényt is kihúzták. Olvassuk le róla, hogy az ipartörvény revízióját, melyre a magyar iparosságnak nagy szüksége van, ez az esztendő sem hozta meg, hanem a folytonos sztrájkokból kifolyólag a munkanélküliség szomorú ideje nehezedett az iparosságra.

Olvassuk el a szomorú tény, hogy az iparosság csak részlegesen és szórványosan szervezkedett ebben az évben is és a nemzetköziség minden elpusztító árja elé ebből válték felállítani azt a félszeg gátat, mely a további pusztítást megakadályozza. Olvassuk le és okuljunk. A szomorú tapasztalatok mindig arra indítják az embert, hogy életéből jövőre igyekezzék a rendellenességeit kiküszöbölni. Másképp kell cselekednünk, mint eddig. Ne mástól várjunk, hanem magunk szerezzük meg magunknak, a mire szükségünk van. S akkor ha hiányokat, bajokat éreznünk, nem az időt, hanem magunkat okolhatjuk.

A mi jobb is mert ébren tartja érdeklődésünket a magunk dolgai iránt.

Vármegyénk népoktatása.

A vármegyénk népoktatási ügyének január havi állapotáról a kir. tanfelügyelő a következő jelentést terjesztette elő:

Apponyi Albert gróf ur, volt m. kir. vallás és közokt. miniszter hozám bucsúiratot intézett. Dr Székely Ferenc m. kir. vallás és közokt. miniszter ur pedig a miniszterium vezetésének átvételéről értesített.

Január hónapban a bögyözi állami elemi iskolánál szükséges helyettes tanítónőt beállítottam s a tanítás elrendelését személyesen eszközöltem.

A székelykeresztúri állami tanítóképző-intézet ifjúsági egyesületének működését megfigyeltem, bennlakását megtekintettem; az etédi és siklói állami és az etédi róm. kath. elemi iskolát meglátogattam. Előbbi kettőben jó, utóbbiban jelesnek találtam a nevelve oktatás sikerét.

A Bálint Zoltán etédi róm. kath. tanító elleni panaszokat szigorúan megvizsgáltam s minthogy nevezett tanító ellen csak jelentéktelen panaszok nyertek beigazolást, illetékes felelős helyen a panaszos fűljelentés elutasítását hoztam javaslatba.

Január hó 31-én jelen voltam a vármegyei róm. kath. tanítóegyesület közgyűlésén és tanúságot tehetek azon összhangzó és egyszerű hasznos munkásságról, melyet ez egyesület derék lelkes és tanítói kara a hazafias és vallás-erkölcsi alapokon nyugvó magyar művelődés érdekében Mikes János gróf főesperes elnöklése alatt végez.

A föllépett járványos betegségek miatt Szentdemeter, Karácsonfalva, Homoródszentpál, Bencéd és Homoródujfalu községekben az iskolázást be kellett szüntetni.

A büntető törvények és bünvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról tekintettel a fiatakorokra cím alatt alkotott 1908 évi 36. t. c.-nek az iskolákat, gondnokságokat, iskolaszékeket és tanítókat érdeklő részét a miniszter ur rendeletéből folyólag a vármegyei általános tanítóegyesülettel megismertettem és in-

tézkedtem, hogy avval a vármegye tanítószága jelentőségéhez mérten foglalkozzék.

A siklói állami elemi iskola elhelyezésének tarthatatlanságáról személyesen meggyőződve, az 1912. évre kilátásba helyezett építkezésnek az 1911. évben való foganatosítása iránt felsőbb helyen előterjesztést tettem.

A szentábrahái állami elemi iskolánál szükséges helyreállításokra a miniszter ur 5.150 koronát oly föltétellel engedélyezett, hogy ennek legalább felét a község viselje.

A homoródalmási állami elemi iskola új épületében az iskola gondnoksága a tanítást saját felelősségére megkezdte.

Székelyudvarhely, Bözöd, Farcád, Székelymagyaros, Patakfalva, Korondpálpatak és Székelyderzs községekben ismeretterjesztő felolvasások tartása a tanítók buzgólkodása folytán kezdetét vette.

Az állami és községi elemi iskolák számadásainak felülvizsgálatra való beterjesztését egész az 1908—9 tanév végéig biztosítottam.

Az Udvarhelyvármegyei Általános Tanítóegyesület 1909. évi december hó 18-án szótöbbséggel alkotott következő határozatát: Az erkölcsi nevelés biztosításának jól felfogott érdekéből közgyűlés szükségesnek találja az érvényesülhető magyar nemzeti irányú erkölcsi nevelés követelményei szerint az 1868. évi 38. t. c. 57. §-a államhatalmi intézkedéssel bővítették akként, hogy a hittani tételek hitfelekezeti tanítás (dogmatizáló vallás tanítás) még a felekezeti jellegű iskolákban sem, annál kevésbé az állami és községi iskolákban ezután se nyerjen semmi tért, feloldottam.

A róm. kath. és unitárius tanítók tegyelmi szabályzata elkészülvén, hozzám elküldetett.

A m. kir. vallás és közokt. miniszter ur intézkedett, hogy a kissolymosi állami elemi iskolánál, ha a tanítónői állás üresedésbe jön, az üresedésbe jövő állás református vallású férfi tanítótól töltsék be.

Krizáné Barabás Anna homoródalmási nyugalmazott állami elemi

iskolai tanítónő államorvosi vizsgálatra a belügyminiszteriumba fölrendeltetett.

A m. kir. vallás és közokt. miniszter ur: a székelyhidegkuti görög keleti iskola tanítója részére fizetést kiegészítő államsegélyt nem engedélyezett.

A kápolnásfalusi róm. kath. elemi iskolánál a negyedik állomásnak 1910. szeptember hó 1-től való szervezésére engedélyt adott.

Csiszér Margitot a székelydályai, Kovacs Lenkét a peteki állami elemi iskolához tanítónővé kinevezte.

Taryné Hermann Ilonát a peteki állami elemi iskolától a homoródalmási állami elemi iskolához áthelyezte.

Intézkedtem, hogy Szemlérné Lendvay Mária a székelyudvarhelyi állami polgári leányiskola igazgatói tisztét felsőbb rendelet vételéig végezze.

A máréfalvai róm. kath. elemi iskolai tanítói állomások kivétel nélkül betöltöttek.

A székelykeresztúri állami tanítóképző dologi szükségleteire a folyó tanévre 3920 korona, az internátus költségeire pedig 18000 korona utalványoztatott.

Az új segédtanfelügyelői állás betöltésére vonatkozó javaslatomat illetékes felsőbb helyen beintattam.

Végül megemlítem, hogy Thott Károly szolgálattételre berendelt állami elemi iskolai igazgató-tanító még mindig beteg és ez ok miatt iskolalátogatásokat legnagyobb sajnálatomra alig teljesíthetek.

Székelyudvarhely, 1910. febr. 9. én.

Kiváló tisztelettel

Rhédei János

kir. tanfelügyelő.

Méhészet.

A méhészeti tanfolyamok vizsgája.

E hecses lap hasábjain tett értesítés szerint a méhészeti tanfolyam, mely városunkban jan. 20-án — ünnepélyes megnyitással vette kezdetét, folyó hó 7-én szintén ünnepé-

lyes záró vizsgálattal lett befejezve. A tanfolyamosok tanítóik vezetésével este 5 órakor gyűltek össze az V. kerületi áll. iskola tantermében — számszerint 19 — hollekes kir. tanfelügyelőnk Nagyságos Rhédei János ur által tartott tartalmas megnyitó után a vizsgálat a tanfelügyelő elnöklése mellett kezdetét vette. A méhészet elmélete köréből a felhívott tanfolyamosok Gál Imre áll. tanító által feltett kérdésekre szabatosan s tudásra való jártassággal adták le feleleteiket. Ezen feleletek a nagyszámmal összegyűlt méhészeti foglalkozó hallgatóságot arról győzték meg, hogy a szélrózsa minden irányából összejött s a méhészet iránt lelkesülő tanfolyamosok — kik mindannyian egyszerű székely emberek — e rövid tanfolyamon is igen sok és hasznos ismereteket sajátítottak el s így a tanfolyam ideje jól ki volt általuk használva.

Bizonnyilja ezt az a szakszerű tudás, melyeket ez egyszerű emberek ajkairól hallani szerencsések valánk.

Vizsgálat alatt érkezett meg Ugron

Ákos vármegyénk minden szép, jó és nemeztől lelkesülő főispánja, akit érkezésekor zajos eljennel fogadták s aki türelmesen s látszólag lelki gyönyörrel hallgatta a feleleteket.

Mikor mindannyian levizsgáztak, közszertetben álló főispánunk tartott — úgy a tanfolyamosok, mint a hallgatókhoz — lelkes bezáró beszédet. Elmondotta, hogy azt a tudást, melyről ily fényesen tettek bizony-

ságot itt, ne rejtsek véka alá, hanem otthon a saját falujukban emeljék érvényre. Tanítsák meg arra szomszédjaikat, jó embereiket s általában mindazokat, akik ezen hasznos foglalkozás iránt hajlandóságot mutatnak s akkor a székely nép nem fog hátra maradni, hanem a Nagynémetország példjaként közgazdaságunk ezen igen jövedelmező ága nálunk is életre kel, virágzásnak indul népünk kimondhatatlan hasznára és boldogulására. Az oktalan állások által taposott szédes nektártáradó igénytelen mezei virágok édesméze a méhecské szorgalma által össze gyűjtve, hanem is forintokat, de mondjuk hatosokat bőven fognak az erszénybe gyűjteni, melyből rövid időn belül százasok lesznek. A példás kitartás és szorgalmas törekvésért őszinte köszönetet mondva a tanfolyamot befejezettnek jelenti ki — illetve bezárja. Most Gál Imre áll. ig. tanító köszöni meg úgy a maga, mint a tanfolyamosok nevében főispán, kir. tanfelügyelő és Lányi Imre posta- és táv. ellenőr uraknak azt a meleg érdeklődést és odaadó támogatást, melyben a tanfolyamot részesíteni kegyesek voltak. E hatalmas pártfogást, jóakaratot a méhészet egyesület iránt jövőre nézve is kéri. Ezek végeztével a tanfolyam hallgatói közül egy — névleg Hegyi Pál — áll fel; egyszerű, keresetlen szavakban, de velős szép gondolatokkal telt beszédben köszöni meg azt a támogatást, mely részükre a földművelésügyi miniszteriumtól a segélyt kieszközölte s nekik lehetővé tette e hasznos ismeretek el-sajátítását, mely a boldogulhatás egyik eszközét kezükbe adta s végül Gál Imre áll. igazgató-tanítónak önzetlen fáradozásaiért a tanfolyamosok nevében szívből jövő köszönetet mond.

Tárca.

A diploma.

(A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárcája.)

(Folyt. és vége.)

— Félre hívott egyik sarokba s valamelyik komájának peres ügye iránt érdeklődött. Érdeklődését ki-elégítvén, leültettem asztalunkhoz s borral kínálom.

— Hát Dani bá! — kezdtem ötletemnek kivételéhez. Hogy megy az írás? Hoz-e sokat a konyhára?

— A bizony nem igón megy. Ezek a friss prókátorok — mint a tekintetős ur is — mög a fiatal nőtáriusok sem jó szemmel nézik, ha írást csináljatok. Bezárással is fenyegetnek. Aszongyák, hogy nincs diplomám, nem szabad írni.

— Az úgy van Dani bá. Diploma nélkül nem szabad írni. Pedig maga érti az efféle prókátor mesterséget. Én tudom, hogy érti; — kenegtettem Kanyó Daninak a haját — kár is volna, ha nem engednék meg, hogy abban az eldugott fészekben irkáljon egyet-mást.

— Hiszön a tekintetős ur is ellenségöm — vetette oda nyiltan a prókátor és zugírász közti viszony merész következtetéseként Kanyó Dani.

— Már hogy volnék én ellensége? Még segitenék is a baján, ha módomban állana.

— Tudna is segíteni, de nem akar a tekintetős ur — vágta közbe Dani bá. Csak a nevit kellene oda írni

azokra az írásokra, miket én csinállok s akkor nem mondhatnák, hogy nincsen diplomám.

— Azt már nem tehetem Dani bá, mert akkor én lennék felelős a maga írásaiért — tereltem ötletemnek célja felé Kanyó Danit. Hanem lehetne magán másként segíteni. Illetve tudnék magán segíteni, ha megválasztatásom sikerül s én leszek a képviselőjük.

Itt felcsillantak a Kanyó Dani szürke szemei s látszott, hogy valamit forgat a székely kettős eszének egyikében. Hosszu szünet után kérdezte:

— Hát segitene rajtam a tekintetős ur?

— Segíteni, segitenék Dani bá, de csak úgy tudnék, ha maga is belé állana a dologba. Magának is segitennie kell.

— Segítők én tekintetős ur — kapott reményt keltő szavaimon Kanyó Dani. Beléállok én még a Poncius Pilátus dögába is, csak irhatnék én aztán szabadon. Mit csináljak tekintetős ur?

— Sokat nem kell csinálni — adtam most már a jóakarót. Tulajdonképpen nem kell semmit csinálni Csak sikerülni kell megválasztásomnak. Ha sikerül, én megszerzem magának a diplomát. Akkor irhat szabadon.

Egy hét múlva megválasztott képviselő voltam. Tömött sorokban vultak fel a Kónya Dani 4—5 falu-

lájának választói, kik a választók többségét adták s kiknek megválasztatásomat köszönhetem.

Most már csak a diplomával tartozom Kanyó Daninak. Már meg is szereztem, csupán az aláírás hiányzik még.

Azzal elővett zsebéből egy kemény karton levélpapírt, melynek sarkára oda volt nyomtatva iv alakban: „M. kir. Igazságügyi Ministerium.“ Szép gömbölyű betűkkel — bizonyosan a nagyobb hitelesség szempontjából — a kinyitott levélpapíron egészen keresztül volt írva a következő szöveg:

Diploma.

„Megengedem ezennel Kanyó Dani el, reéti lakosnak, hogy a Reét, Hidegkut, Lampes és Murza községekből álló körben okiratokat érvényesen szerkeszthessen s e körben lakókat a perben képviselhesse a fennálló törvények keretein belül.

Jelen diploma kiadására a nevezettnek hosszas és kifogástalan gyakorlata szolgált alapul.

Kelt Budapesten, 1906. dec. 1.

A miniszter helyett: (olvashatatlan aláírás)

Óriási hahota tört ki Somberky esetének és ötletének nyomán, mi közben egyik hónapja illő méltósággal adta olvashatatlan aláírását a diplomára.

Notus.

Erre a tanfolyamosok munkája, a készített egyes, kettős és 3-as kaptárok, meneti szalmakás készítmények lettek megtekintve, melyek mind szakszerű szép munkák. A 19 ember a tanfolyam alatt 86 kaptárt készített, melyek az illető készítőknél tulajdonába mennek át.

A vizsgáztatók és vendégek eltávoztával a tanfolyamosok még együtt maradtak s külön-külön is hálás szívvél köszönték Gál Imre jóakarát, önzetlen buzgalmát, szakavatott irányításait s a „Hymnus” és „Szózat” elnevelésével áldoztak e nap emlékének.

A mint értesülünk, ma e hó 10-én kezdődik ismételt egy másik hasonló irányú tanfolyam, a tisztviselők részére, mely elé szintén nagy érdeklődéssel tekintünk. G. M.

HIREK.

— **A székelyek ellenállása.** Dr. Nagy György, a csikszentmártoni kerület képviselője energikus felhívást intézett a székelységhez, melyben az új darabontok ellen való harcra szólítja fel véreit. Felhívásában ismerteti a grancsár kormány törvénytelen voltát s azt a gonosz, hazafiatalan törekvés, melyet nyíltan hirdet, hogy a függetlenségi párt kiirtására törekszik. Egy új nemzeti küzdelem előtt állunk — írja Nagy György — A nemzet megköveteli tőlünk, hogy székelyek maradjunk. Székelyek a szónak legnemesebb történelmi értelmében. Becsületesek, bátrak, függetlenségek. Megköveteli, hogy márványszilárdsággal, vértanúságra kész elszántsággal harcoljunk a függetlenségi párt zászlójának győzelméért.

— **A székely-Dalegylet ifjú karagya:** Horváth József a polgári asztaltársaság folyó hó 5-én tartott vacsoráján egy lendületes pohárköszöntőben hívta fel a társaságot a dalegylet pártolására, melynek hatása alatt 16 tag lépett be a dalegylet pártoló tagjai közé. Vajha még többben is követnék e nemes cselekedetet.

— **A reklám-estély folytatása** e hó 12-én (szombaton) este a Budapest-szálló színháztermében lesz — táncvigalommal egybekötve. Ez alkalommal a reklámtárgyak a közönség között sorsolás útján osztatnak szét. Belépő-jegy személyenként csak 1 kor. 20 fillér és minden jegyre egy értékes tárgy esik. Kezdeté 8 órakor. Jegyeket a dohánytőzsdében lehet váltani. Külön meghívót nem bocsátanak ki. Az estélyen csak azok vehetnek részt, akik a reklám-estélyre meghívót kaptak.

— **Felszámoló szövetkezet.** A felszámolás alatt álló szövetkezet 20-án tartandó közgyűlésére e helyen is felhívjuk a tagok figyelmét, hogy arra harározatképes számban — 30-an — jelenjenek meg, nehogy az új közgyűlés összehívásának költségei fogyasszák a felosztás alá kerülő vagyont és késleltessék a felszámolás lebonyolítását.

— **A hűtlen bajtárs rémtette.** Udvarhelyvármegye közönsége, de különösen a Párcium, rémes csendőri drámáról beszél. Mult héten ugyanis Orosz János címzetes őrsvezető és Szabó Mihály csendőr a magyarzsákodí őrsről szolgálatban voltak. Csőb községből e hó 3-án d. u. 3

órákor indultak el a Birton György házából. Orosz őrsvezető a házigazda leányával, Birton Amáliával beszélgetve, visszamaradt. Ezalatt Szabó csendőr minden szó nélkül elindult és az utána siető őrsvezető Csőb község alsóvégén — mintegy 400 lépésnyi távolságban a községtől — érte utól. Szolgálati szabály szerint, a csendőröknek egymást elhagyniok, szigorúan tiltva van. Orosz őrsvezető felelősségre is vontá bajtársát. Erre Szabó fegyverét kapva, az őrsvezetőt szíven lötte, aki ott rögtön meghalt. Szabó Mihály csendőr megrettenve a gyilkosság következményeitől, önmaga ellen fordította fegyverét és lőtt. A golyó jobb szemét és koponyacsontját kilyukasztotta, sőt még az agyvelejéből is elvitt bizonyos mennyiséget. Ennek dacára az erős, edzett férfi eszméletét megtartotta és a tett helyén maradván az egész éjszakát fennállva töltötte. Elhalt bajtársa körül sétált és azt őrizte. Reggel aztán beszállították a községbe és jelenleg a segesvári kórházban élet-halál közt van. Orosz őrsvezető hulláját pedig a Csőb községben végzett boncolás után, vasárnap (e hó 6-án) hat közönség lakossága, valamint édes anyja és két fű testvére jelenlétében, óriási részvét mellett helyezték örök nyugalomba Csőb község temetőjében. A megrázó ésszokatlan csendőr-tragédia, mely hatással van mindenkire úgy vármegyénkben, mint a szomszéd Háromszéken; Orosz őrsvezető ugyanis Zalán községből való volt.

— **A „Jótekonycélú Polgári Társas-Kör”** Székelykeresztúron a minap igen szépen sikerült fillérestélyt tartott. Jó sikerűnek ígérkezett az estély már az előkészületekből. Az est gerincét a „Virágfakadás” című egy felvonásos kedves szindarab foglalta le. A fiatal műkedvelők alaposan elkészültek e kedves dolog előadására. A szereplők: Horváth Irénke (Márta), Sáska Annuska (Nelli), Sáska Rózsi (Ödönke), Kovács Ida (Kati), Benedek István (Péter), Solymossy Soma (Laci), egytől-egyig igen szépen s a mi a fő: összhangzatosan játszottak. A közönség nagy élvezettel hallgatta az előadást s az az őszinte elismerés, ami mindenki részéről megnyilvánult: többet mond minden dicsőretnél. Az előadás után élőképlet: „Görög szobor csoportozat” került sorra. A végső program pont „Szépségverseny” volt, melynek eredményeképp közöljük, hogy a bakfisk között a legszebb Sáska Rózsi. Ezután tombola következett értékes nyereményekkel, végül táncra kerültek a fiatalok. Az estély anyagi és szellemi sikere a buzgó és tevékeny rendezőket: Ábrahám Rózsát és Sáska Annuskát illeti.

— **A farczádi ifjusági olvasó-egylet** f. hó 5-én este a ref. iskola termében — saját pénztára gyarapítására — nagyszerűen sikerült műsoros bált rendezett. A báljövédelmé 89 K 10 fillér, kiadása 44 K 20 fillér. Tiszta jövedelem: 44 korona 90 fillér. Ugy a szíves felülfizetőknek, valamint Dr. Demeter Lőrinc főszolgabíró úrnak a bályegtelen engedély kiadásáért: e helyen is köszönetet mond az egylet nevében Molnár Aladár tanító, az olvasó egylet elnöke.

— **Scarron előadásai.** A napokban érkezett városunkba Teleky Sándor hírlapíró és jogszigorló, műveszi néven Scarron illuzionista és gondolatolvasó művész, akit a többi erdélyi városokban tartott előadásai s az ezekről szóló lapbírálatok alapján már kiválóan jó hír előzött meg. Scarron városunkban először a román, kath. főgimn. tanári kara és ifjusága előtt mutatta be (kedden) előadását, amely valósággal elragadta a nagyszámú közönséget. Ma (csütörtökön) este fél 9 órakor a nyilvánosság számára tart Scarron a „Budapest”-szálló éttermében előadást, amelyet melegen ajánlunk közönségünk figyelmébe. A belépő díj 1 korona.

— **Mulatság.** A „Szentábrahám Önképző- és Dalegylet” f. év január 29-én fényesen sikerült Kuruc-estélyt tartott. Az estély nagyszámú közönségének, melyen Székelykeresztúr előkelőségei is képviselve voltak, teljes elismerését vívták ki: Kocsis Margit, Buzogány Eliza, Buzogány Áron, Kerestély Géza és Lőrinczi Dénes szereplők, mint egyleti tagok. A nagy gonddal és fáradsággal betanított négyzólamu kurucdalok előadása pedig magával ragadta a közönséget, amiért az egylet tagjai, Tóth Vilmos vezetőjükkel méltán rászolgáltak a kitüntető elismerésre. A történelmi vonatkozású estély valóban műélvezetet nyújtott a közönségnek. A tiszta jövedelem 118 kor. 16 fillér. Felülfizettek: Dr. Elekes Dénes ügyvéd 19 kor., Lőrinczi István 2 kor., Karres testvérek 3 kor., Koronka Péter, Lőrincz Imre, (Lupény), Kemény János 1—1 kor., Lőrinczi Domokos id. 60 fill., Péterffy Mihály 40 fill., Kocsis Sándor 40 fill., Farkas Elek 50 fill., Tiboldi Péterné 40 fill., Kerestély Dániel 20 fill., Major Domokos 20 fill., Tar István 10 fillér. Fogadják az egylet hálás köszönetét.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

Viszontválasz.

Czirmes Balint úrnak a „Székely-Udvarhely” évi 10-ik számában írt válaszára:

A helyzet megvilágítása céljából szükségesnek tartom a közönség tudomására hozni, hogy Czirmes úrral „Válasz”-a megírásáig bizalmas barátságban voltam. Szíves látásra többször felkeresett úgy maga, mint családjával, jóva- és kocsisával is.

E bizalom bátorított fel arra, hogy a hírhedt műtrágyákról — nem épen a magam, hanem inkább az egyes gazdaköri tagok érdekében és általában a vármegye gazdasági közönségének tájékoztatása végett — nyílt levelet intézzek Czirmes szaktanár úrhoz a „Székely-Udvarhely” mult évi nov. 20-iki számában.

A megfelelő választ a szaktanár ur meg is ígerte. Elég türelemmel vártuk 1909. nov. 20-tól 1910. január 29-ikeig. Tehát abban az időben, mikor a hosszú téli esték és ünnepi szünetek alatt, két egész hónapon át, válaszolhattok volna.

Azt tudtam, hogy hál' Isten él és egészséges. Epen ezért és többek kérésére, újból felhívtam figyelmét a nagyfotosságu gazdasági kérdésre. S mi volt az eredmény? Egy közbevetett közmondás miatt: „Adtál uram de nincs köszönet benne!” mely igaz mondas, nem emberszólás, ki-fejezésért — nemcsak a barátságát tagadta meg, durván, hanem arra fontos közgazdasági kérdések elől is felmentve érzi magát. Talán nem tud felelni? Nem hinném!

Azt írja, hogy én a falusi létlenségben élek, elbizakodott hírlapi okvetetlenséget teszek. Hát ezek olyan valótlanosságok, amiket bizonyára Czirmes ur maga sem hisz el.

*E rovat alatt közöltékért a beküldő a felelős.

Azt is írja, hogy a műtrágyát úgy alkalmaznám, ha ingyen adnák. Hát ez is valótlan állítás, mert most is készpénzzel vettem és több, mint 10 mmázst hintettem el szántó- és kaszálóra, hogy gazdatársaim az én pénzem árán okuljanak.

Azt állítja, hogy Etéd lakossága belőlem kiabrandult és vezérül nem fogad el. Hát t. Czirmes ur, ha ezt így tudja, akkor tessék arra nyilatkozni, hogy Etéd első emberei névszerint: Dr. Adám Endre körorvos, Farkas László, Gagy József, Gálfi Mihály, Somodi Domokos, Gedő István, Major Mózes, Mère István, Góthard József, Farkas Lajos, Bekő Ferenc, Máthe László és mások, ezévi január 28-án miért kértek testületileg arra, hogy a községi öbiróságot vállaljam el, mert csak az én vezetésem alatt hiszik a közügy helyreállítását. És miért fáradt a házamhoz Szilágyi Béla ur e célból s miért kért Gálffy főszolgabíró ur január 22-én erre személyesen? ...

Eldicsékszik Czirmes ur, hogy Dárányi minisztertől mily elismerő bucsuirtatott kapott munkásságáért. En el is hiszem, de Czirmes ur valószínűleg elbizakodottságában nem fogja elhinni, hogy ugyanazt, mint gazdaköri elnök én is megkaptam. Tehát nincs miért oly nagyon dicsőredek a miniszteri leirattal.

Dicsékedhetném még, mint gazdasági tudósító is, a földmivelésügyi miniszter 70648. IX. A. 2. sz. elismerő leirattal, melyben „szorgalommal és ügybuzgalommal teljesített hasznos munkásságomért” fejezte ki elismerését, — de én dicsékedni nem szeretek.

Viszont azzal is előállhatnék, hogy Dörner Béla kirendeltségi megbízott, gazdasági intéző ur, hozzám intézett levelében mily szép szavakkal bucsuzott el, de azt ide írni sok volna. Nem dicsékszem tehát többel. Ezekre is Czirmes ur kenyszerített. Nem kerestem, mint Czirmes ur az egyes községekben a pártfogást arra, hogy Dörner ur utódja lehessen ...

Köszönöm a szíves utasítását, hogy a mult évi „Székelykeresztúr”-ban közölt cikkeire tereltem figyelmét. Ezeket olvastam, de azokból sem én, sem senki más nem szerzett magának gyakorlati tapasztalatokat.

Egy népnevelő tanártól nem várhatja idősebb ember, hogy méltatlanul lerántsa, nyilvánosan dorongolja. E helyett a népet szakmájából kifolyólag közhasznú munkásságra kellene vezetni. Hiszen az öreg becsületét, bár elég vastag Czirmes ur — nem lehet elég erős elrontani.

En nem bántom Czirmes szaktanár ur becsületét, de itt a nyilvánosság előtt kérdezem, hogy vajjon a földmivelésügyi miniszterium kiadványának 22. számában megjelent gazdasági előadásait Etédén mikor és kik előtt tartotta? ...

Vajjon mikor Etédre lövönni az országos vásárra jött, miért kellett hivatalos gazdaköri pecséttel ittlétét igazolni? Hiszen ha vásárrban volt, a vásárbírósi pecsét ott volt.

Midőn Szolokmából Etédén átutazott és nálunk meg sem állott, miért kellett hivatalos pecsétnyomás uti-naplójába? ...

En is, mint a t. tanár ur, ezek után az olvasó közönségre bízom itéletét azok után, ha a „Székely-Udvarhely” mult évi 94-ik és a folyó évi 6-ik számában megjelent cikkeimet, valamint a Czirmes, tanár úrnak az ez évi 10-ik számban közölt választ elolvassák.

A t. tanár ur a hírlapi vitát maga részéről bezárja, én pedig fentartom a kérdéseimre adandó válasza iránt. Ha újabb sértetéseire felelni tudok, megteszem, ellenkezőleg pedig van még valaki, aki az igazság útján a becsületemet megfogja védeni.

Etéd, 1910. február hó 4-én.

Gagy János.

